

Hamlet v filmu

Danes gledamo v kinu »Union« filmski prikaz Shakespearejeve tragedije »Hamlet«, ki ga igra in režira L. Olivier. To ni prvi veliki film, izdelan po Shakespearejevih dramah, ta in oni se bo še spomnil »Romeo in Julija«, ki jo je gledal pred leti v blesteči, vendar neduhoviti sentimentalni ameriški obdelavi. Tudi »Hamlet« je bil že fotografiran za film, igrala ga je Elizabeth Bergner.

Ze zaradi dramatične napete snovi je tragedija »Hamlet« morala vabiti filmske režiserje k obdelavi, prav tako kakor predstavlja eno najpriljubljenejših karakternih dram, kjer odkrivajo talentirani igralci in režiserji še vedno nove izrazne odtenke, kajti prav glavna oseba tragedije »Hamlet« daje zaradi mnogoličnih odsevov svojega značaja igralcu možnost, da razplete vse svoje sposobnosti poustvarjanja človeških likov. Zato ni kar nič čudno, da je tudi film hotel ponazoriti to vrhunsko delo Shakespearejevega genija, ki je ustvaril iz dramske pripovedke o kraljeviču Amlethu, ki se je delal norega, da si ohrani življenje, ko mu grozi smrt od nasilnega strica, dokler ne uniči v ogromnem požaru svojih sovražnikov in zavlada kot silen vladar danskih silakov za dolga leta danski deželi dramo človeških strasti in pogubne neodločnosti, ki prinese prav z oklevanjem pogin tragi-

nemu junaku prav tako kakor njim, ki film je namenjen in še vsem, katerih usoda je povezana s Hamletom.

Toda tragedija »Hamlet« je za vsakega režiserja privlačna še prav zato, ker ni izdelan v njej samo značaj Hamleta, ki mu je njegovo nagnenje k modrovanju in miselnosti, ki gre povsod k vzrokom in upošteva vse posledice svojih dejanj, uničila voljo in ga vklenila v prav dekadentno pasivnost in nedejavnost. Prav tako važne so tudi manjše vloge, najsi bo to v častitljivosti, jedi in misli enako zmerni lik danskega kralja, dramsko utelešenje Macchiavellijevega »Vladarja« ali naturno pohotna in žensko slabotna Hamletova mati, ki prav s svojo slabostjo dokazuje sorodnost s Hamletom, ali ljubko tragična podoba Ofelije s svojo iz otroške ubogljivosti zatrito ljubeznijo, ki se zlomi kot nedolžna žrtev dvorskih intrig. In prav tako vse podobe dvorjanov vse do surovo realističnega činika grobarja, ki meri ljudi ne po živem bliscu, temveč po tem, v koliko drži koža v grobu bolj ali manj vodo. Prav zaradi teh realističnih likov je tragedija danes še prav tako živa, kakor je bila ob nastanku pred tristo leti.

Toda večkrat se je že pokazalo, da prav filmske obdelave prvovrstnih odrskih del zgube na svojem učinku, ker je režiser pozabil, da zahteva film

svojo obdelavo, ki je odrski nekajkrat kar nasprotna. To se je pokazalo na primer pri filmski obdelavi »Ruskega vprašanja«. Fotografirana drama deluje bombastično, gledališki patos prisiljen in nedoživljen, dialog nategnjen in dolgočasen. Film ne prenese ne dolgih dialogov ne deklamacije. Prav v tem bi bila tudi pri filmanju »Hamlet« še prav posebna nevarnost, ker so v drami postavljeni vsi vrhovi na

monologe, n. pr. »Biti ali ne biti...«, Hamletov razgovor z Jorrickovo lo-banjo itd. Zato je bila prva naloga scenografa in režiserja, kako bo preli odrsko predstavo v filmsko, ne da bi ji vzel duha in jo bistveno spremenil.

Za današnjo redakcijo »Hamlet« lako trdimo, da je režiserju uspelo z mnogimi filmskimi elementi tako pre-kvasiti odrsko delo, da je nastal film, ki v celem ne daje videza, da vidimo filmano dramo, čeprav je ohranil vse bistvene prvine originalnega dela. Res je, da je na nekaterih mestih odrsko scena neokrnjena (prim. razvrstitev straž v začetku filma), vendar tudi te scene ne motijo, ker so drugotnega pomena.

Režiser je pojml delo nerealistično in interpretira z vsemi slikami samo duševno stanje vodilnih oseb, zato uporablja pri ponazoritvi vsa sredstva ekspresivnega slikanja s svetlobnimi efekti, z zanimivimi pogledi kamere in z nerearno kulisasto scenerijo, ki dobro ponazarja in sugestivno priprav-lja razpoloženje, čeprav je zaradi svo-je natrpanosti, obenem pa tudi ponav-ljanja sem pa tja monotona in utru-jajoča, posebno večno se ponavljajo-če stopnice (saj ni prostora, ki se ne bi zgubil v neskončnih perspektivah stopnišč take in drugačne sorte). Tudi igra, posebej Hamleta, je izrazito eks-presivna; silni izbruh čustva, ko pre-haja brez prehoda iz popolne otopeno-sti v božjašno zvižanje in besnenje,

nam ne dajo več dojma, da imamo pred seboj človeka, ki hlina blaznost. Olivierov »Hamlet« je psihostenik in prav njegova dispozicija ustavlja nje-govo voljo za odločanje ter ga stili brez prehoda v aktivnost, ki je ne-plodna in še celo škodljiva. Ta inter-pretacija, ki se najjasneje prikaže v blaznem zmogostavlju ob gledališki igri, je izraz zapadnega, modernega treudianstva in psihološko utemeljuje

Hamletovo rasklanost v odnosih do matere in do Ofelije.

Prav posrečena je v filmu strnitev harlekinskih scen, ki so združene v drami med razne osebe, predvsem v osebo Polonija. Prav tako je filmu sa-mo v prid, da je strojeno vse dejanje samo okrog Hamleta, medtem ko so scene s Fortimbrasom izločene, čeprav trpi zaradi tega v filmu motivacija strahu, iz katerega išče kralj ovinka-sih poti, kako bi se značil Hamleta, ki je priljubljen pri ljudeh.

Tudi igralka Ofelije je dala poseben poudarek na čim vernejšo sliko blaz-nosti.

Posebna odlika filma je visoka slikovna kultura režiserja, ki je nestrna v filmu vrsto renesančnih slik, kjer kaže globoko doživljen študij tako Kranachovih in Holbeinovih portretov kakor tudi nizlandskega žanrskega slikarstva.

Končamo: Filmska obdelava drame »Hamlet« je posrečena, ker je ohrani-la vse bistveno iz drame in je pon-zoritev poglabila s filmsko dobro iz-brano sliko. Zaradi tega je predvsem priporočljiva gimnazijcem, ki bodo posebno v kratkih, kjer jim narodno gledališče ni dostopno, videli ponazor-jeno, kar bera v soli. Popularizirala pa bo med našim delovnim ljudstvom delo svetovne veljave in še posebej Zupaničev prevod, ki je originalu enakovreden.

P. B.